

Ratio vero in contrarium adducta procedebat de iudicio retributionis.

SOLUTIO IV.

Ad quartam questionem dicendum quod iudicium discussionis nullo modo habet locum neque in bonis Angelis, neque in malis...

Ad primum ergo dicendum quod verbum illud Apostoli est intelligendum de iudicio comparationis: quia quidam homines quibusdam Angelis superiores inveniuntur.

Ad secundum dicendum quod ipsi demones cunctis videntibus, tunc precipitabuntur, quia in perpetuum in inferni carcerem referentur...

QUESTIO II.

Deinde queritur de igne qui praecedet faciem iudicis: & circa hoc queruntur tria...

ARTICULUS I.

Utrum aliqua mundi purgatio sit futura.

1. Ad primum sic proceditur. Videtur quod nulla mundi purgatio sit futura. Non enim purgatione indiget nisi quod est immundum...

2. Praeterea. Purgatio secundum divinam iustitiam ordinatur ad auferendam immunditiam culpae, sicut patet de purgatione post mortem...

3. Praeterea. Unumquodque tunc dicitur purgari quando separatur quod est extraneum ab ipso, inducens in eo ignobilitatem...

(7) Al. procreatis. (8) Al. directe. (9) Vulgata, purificavit.

elementorum pertinet quod aliquod extraneae naturae est eis admixtum, quia forma corporis mixti est nobilior quam forma simplicis.

Sed contra. Omnis innovatio fit per aliquam purgationem. Sed elementa innovabuntur; unde Apocal. xvi. I. Vidi caelum novum, & terram novam...

Praeterea. I. Corinth. vi. i. super illud, Praeterea figura huius mundi, dicitur Glossa Augustini. Lib. XX. de civit. Dei cap. xxv. Pulchritudo huius mundi mundanorum ignium conflagratione peribit...

QUESTIUNCULA II.

Uterius. Videtur quod haec purgatio non sit futura per ignem. Ignis enim, cum sit pars mundi purgatione indiget, sicut & aliae partes.

Praeterea. Sicut ignis habet virtutem purgativam, ita & aqua. Cum ergo non omnia sint purgabilia per ignem, sed quaedam necesse sit aqua purgari...

5. Praeterea. Purgatio ad hoc videtur pertinere ut partes mundi ab invicem segregatae puriores reddantur. Sed segregatio partium mundi ab invicem in mundi initio sola divina virtute facta est...

Sed contra est quod in Psalm. xlix. 3. dicitur: Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu temporis valida: & postea sequitur de iudicio: Advocavit caelum de sursum, & terram discernere populum suum.

Praeterea. II. Pet. ult. 12. dicitur: Caeli ardentes solvemur, & elementa ignis ardore tabescent. Ergo purgatio illa per ignem fiet.

QUESTIUNCULA III.

1. Uterius. Videtur quod ignis ille non sit ejusdem speciei cum igne elementari. Nihil enim seipsum consumit. Sed ille ignis quatuor elementa absorberet...

2. Praeterea. Sicut virtus manifestatur per operationem, ita natura per virtutem. Sed ignis ille habebit aliam virtutem ab igne qui est elementum...

3. Praeterea. Ea quae sunt ejusdem speciei in corporibus naturalibus, habent eundem motum. Sed ignis ille habebit alium motum quam ignis elementum...

Sed contra est quod Augustinus dicit XX. de civ. Dei, cap. xvi. & habetur in Glossa I. Corinth. vi. i.

quod dicitur in IV. Sent. Tom. V. (2) Nicolai dederunt. Al. dicentur.

quod figura huius mundi mundanorum ignium conflagratione peribit. Ergo ignis ille erit de natura ignis qui nunc est in hoc mundo.

Praeterea. Sicut futura purgatio erit per ignem, ita praecedens fuit per aquam, & utraque ad invicem comparatur II. Petri 111. Sed in prima purgatione aqua fuit ejusdem speciei cum aqua elementari.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam questionem, quod quia mundus aliquo modo propter hominem factus est, oportet quod quando homo secundum corpus glorificabitur, etiam alia corpora mundi ad statum meliorem mutentur...

Primo, quia ignis, cum sit nobilissimum elementorum, habet naturales proprietates similiores proprietatibus gloriae, ut maxime patet de luce.

Secundo, quia ignis non ita recipit commixtionem extranei propter efficaciam virtutis activae, sicut alia elementa.

Tertio, quia sphaera ignis est remota a nostra habitatione, nec ita communis est nobis usui ignis, sicut terrae, & aquae, & aeris...

Ad primum ergo dicendum, quod ignis non venit in usum nostrum, prout est in materia propria, (sic enim remotus est a nobis) sed solum prout est in materia aliena...

Ad secundum dicendum, quod prima purgatio mundi, quae facta est per diluvium, non respiciebat nisi infectionem peccati. Praecipue autem tunc regnabat peccatum concupiscentiae...

Ad primum ergo dicendum, quod cum dicitur, Omnis creatura Dei est munda, hoc intelligendum est, quia non habet in substantia sua alicujus malitiae permixtionem...

Ad secundum dicendum, quod quamvis corporalia elementa subjectum culpae esse non possint, tamen ex culpa in eis commissa aliquam ineptitudinem possunt consequi ad perfectionem gloriae suscipiendam.

Ad tertium dicendum, quod forma mixti, & forma elementum possunt dupliciter considerari: aut quantum ad perfectionem speciei...

In IV. Sent. Tom. V. (2) Nicolai dederunt. Al. dicentur.

ipso habet causam suae corruptionis, scilicet corruptionem contrariorum: & ideo corpus simplex etsi sit corruptibile secundum partem, est tamen incorruptibile secundum totum...

Secundo, quia ignis non ita recipit commixtionem extranei propter efficaciam virtutis activae, sicut alia elementa.

Tertio, quia sphaera ignis est remota a nostra habitatione, nec ita communis est nobis usui ignis, sicut terrae, & aquae, & aeris...

SOLUTIO II.

Ad secundam questionem dicendum, quod illa mundi purgatio, ut dictum est, removebit a mundo imperfectionem ex culpa relictam, & impuritatem commixtionis...

Ad primum ergo dicendum, quod ignis non venit in usum nostrum, prout est in materia propria, (sic enim remotus est a nobis) sed solum prout est in materia aliena...

Ad secundum dicendum, quod prima purgatio mundi, quae facta est per diluvium, non respiciebat nisi infectionem peccati. Praecipue autem tunc regnabat peccatum concupiscentiae...

Ad primum ergo dicendum, quod cum dicitur, Omnis creatura Dei est munda, hoc intelligendum est, quia non habet in substantia sua alicujus malitiae permixtionem...

Ad secundum dicendum, quod quamvis corporalia elementa subjectum culpae esse non possint, tamen ex culpa in eis commissa aliquam ineptitudinem possunt consequi ad perfectionem gloriae suscipiendam.

Ad tertium dicendum, quod forma mixti, & forma elementum possunt dupliciter considerari: aut quantum ad perfectionem speciei...

In IV. Sent. Tom. V. (2) Nicolai dederunt. Al. dicentur.

Ad tertium dicendum, quod per opus distinctionis sunt rebus diversae formae collatae, quibus ad invicem distinguuntur...

Ad tertium dicendum, quod per opus distinctionis sunt rebus diversae formae collatae, quibus ad invicem distinguuntur...

(2) Nicolai dederunt. Al. dicentur.

terium creaturæ committitur, quia hoc ad ejus nobilitatem cedit.

SOLUTIO III.

Ad tertiam quæstionem dicendum, quod circa hoc inveniuntur tres opiniones.

Quidam enim dicunt, quod ignis elementum qui est in sphaera sua, descendet ad purgationem mundi. Modum autem descensionis ponunt per multiplicationem: ignis enim undique apposito combustibili augmentatur; & hoc præcipue tunc fiet quando ignis virtus exaltabitur super omnia alia elementa. Sed contra hoc esse videtur quod ignis ille non tantum descendet, sed etiam à Sanctis ascendere perhibetur, ut patet II. Pet. 111. ubi videtur, quod tantum ascendet iudicii ignis, quantum aqua diluvii, ex quo videtur quod ignis ille sit circa locum medium generationis.

Et propter hoc alii dicunt, quod ignis ille generabitur circa locum terræ ex congregatione radiorum celestium corporum, sicut videmus quod congregantur in speculo comburenti: tunc autem loco speculorum erunt nubes concavæ, ad quas fiet radiorum reverberatio. Sed istud etiam non videtur conveniens: quia cum effectus celestium corporum sequantur determinatos situs, & aspectus eorum, si ex virtute corporum celestium ignis ille generaretur, esset notum tempus illius purgationis considerantibus motus astrorum; quod auctoritati Scripturæ repugnat.

Et ideo alii dicunt, sequentes Augustinum, quod sicut mundanarum aquarum inundatione factum est diluvium, ita mundanorum ignium conflagratione figura hujus mundi peribit, ut dicitur XX. de civit. Dei, cap. xvi. Ista autem conflagratio nihil aliud est quam congregatio omnium causarum superiorum, & inferiorum, quæ ex natura sua habent virtutem igniendi: quæ quidem (3) congregatio non naturali cursu rerum, sed virtute divina fiet, & ex omnibus istis causis sic congregatis generabitur ignis qui faciem hujus mundi exuret.

Si autem hæc opiniones (4) recte considerentur, inveniuntur diversificari quantum ad causam generationis illius ignis, & non quantum ad speciem ejus. Ignis enim generatus à sole, vel ab inferiori calefaciente, est ejusdem speciei cum igne qui est in sua sphaera, nisi in quantum admiscetur ei de materia aliena: quod quidem tunc oportebit, quia ignis non potest aliquid purgare, nisi secundum hoc quod alterum efficitur materia ejus aliquo modo. Unde simpliciter concedendum est, quod ignis ille erit ejusdem speciei cum isto.

Ad primum ergo dicendum, quod ignis ille quamvis sit ejusdem speciei cum igne qui apud nos est, non tamen est idem numero. Videmus autem quod duorum ignium ejusdem speciei unus alterum destruit, major scilicet minorem, consumendo materiam ejus: & similiter etiam ille ignis ignem qui apud nos est, consumere poterit.

Ad secundum dicendum, quod sicut operatio quæ procedit à virtute rei, est virtutis indicium, ita (5) & virtus est indicium essentiae, vel naturæ, quæ procedit à principiis essentialibus rei. Operatio autem quæ non procedit ex virtute rei operantis, non indicat virtutem ipsius, sicut patet in instrumentis: actio enim instrumenti magis manifestat virtutem agentis quam

(3) Al. cognitio. Nicolai ignitio. (4) Al. directe. (5) Clarius: ita & virtus quæ procedit à principiis essentialibus rei, est indicium essentiae, vel naturæ. (6) Nicolai: est quod corpora.

virtutem instrumenti: quia virtutem agentis manifestat ut primum operationis principium; virtutem autem instrumenti non manifestat, nisi quatenus est susceptivum influentiæ principalis agentis, secundum quod movetur ab eo. Similiter etiam virtus quæ non procedit ex principiis essentialibus rei, non manifestat naturam ejus, nisi quantum ad susceptibilitatem; sicut virtus qua aqua calefacta potest calefacere, non manifestat naturam ejus, nisi quantum ad calefactibilitatem: & ideo nihil prohibet quin aqua habens hanc virtutem sit ejusdem speciei cum aqua non habente virtutem istam. Similiter etiam non est inconveniens quod ignis ille qui habebit vim purgandi faciem mundi, sit alterius speciei ab igne qui apud nos est, cum vis calefactiva non oriatur in ipso ex principiis essentialibus, sed ex divina operatione; sive dicatur quod illa virtus sit aliqua qualitas absoluta, sicut calor in aqua calefacta; sive sit intensio quædam, sicut de instrumentali virtute in 1. dist. dictum est: & hoc probabilius est, quia ignis ille non ager nisi ut instrumentum divinæ virtutis.

Ad tertium dicendum, quod ignis ex propria natura non fertur nisi sursum; sed in quantum sequitur materiam quam requirit extra propriam sphaeram existens, sic sequitur materiam combustibilis situm: & per modum istum non est inconveniens quod vel in circuitu, vel in deorsum moveatur, & præcipue secundum quod agit ut instrumentum virtutis divinæ.

ARTICULUS II.

Utrum ille ignis purgabit etiam cælos superiores.

1. AD secundum sic proceditur. Videtur quod ille ignis purgabit etiam cælos superiores. Quia in Psalm. ci. 20. dicitur: *Opera manuum tuarum sunt cæli. Ipsi peribunt, tu autem permanebis.* Sed etiam superiores cæli sunt opera manuum Dei. Ergo etiam ipsi in illa finali conflagratione peribunt.

2. Præterea. II. Petri 111. 12. dicitur: *Cæli ardentis solventur, & elementa ignis ardere tabescent.* Cæli autem qui ab elementis distinguuntur, sunt cæli superiores, in quibus fixa sunt sydera. Ergo videtur quod etiam illi per ignem illum purgabuntur.

3. Præterea. Ignis ille est ad hoc ut removeat à corporibus indispositionem ad perfectionem gloriæ. Sed in cælo superiori inveniuntur indispositio & ex parte culpæ quia diabolus ibi peccavit; & ex parte naturalis defectus, quia Rom. vii. super illud: *Scimus quod omnis creatura ingemiscit, & parturit usque adhuc.* dicit Glossa Ambrosiasti: *Omnia elementa cum labore sua explent officia, sicut sol, & luna non sine labore statuta sibi implent spatia.* Ergo etiam cæli purgabuntur per ignem illum.

Sed contra (6) est. Corpora cælestia peregrinæ impressionis receptiva non sunt.

Præterea. Super illud II. Thess. 1. *In flamma ignis dantis vindictam,* dicit Glossa Haymonis: *Ignis erit, in mundo qui præcedet eum, tantum spatium aeris occupans, quantum occupavit aqua in diluvio.* Sed aqua diluvii non ascendit usque ad superiores cælos, sed solum quindecim cubitis super altitudinem montium, ut habetur Gen. vii. Ergo cæli superiores illo igne non purgabuntur.

QUÆSTIO II.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod ignis ille alia elementa consumet. Quia, ut dicit Glossa Bedæ II. Petri ult. *elementa quatuor, quibus mundus consistit, ille maximum absumet: nec cuncta (1) tantum consumentur, ut non sint; sed duo ex toto consumet, duo vero in meliorem restituet faciem.* Ergo videtur quod ad minus duo elementa per ignem illum destruenda sint totaliter.

2. Præterea. Apoc. xxi. 1. dicitur: *Primum cælum, & prima terra abiit; & jam mare non est.* Sed per cælum aer intelligitur, ut Augustinus dicit, Lib. I. super Gen. ad litter. cap. iv. mare autem est aquarum congregatio. Videtur ergo quod illa tria elementa totaliter destruentur.

3. Præterea. Ignis non purgat nisi secundum hoc quod alia efficiuntur materia ejus. Si ergo ignis purgat alia elementa, oportet quod ejus materia efficiantur. Ergo oportet quod in naturam ignis transeant; & sic à natura sua corrumpentur.

4. Præterea. Forma ignis est nobilissima forma, ad quam perducitur elementaris materia. Sed per illam purgationem omnia in statum nobilissimum mutabuntur. Ergo alia elementa in ignem totaliter convertentur.

Sed contra est (2) quod dicitur I. Corinth. vii. super illud: *Præterit figura hujus mundi.* Pulchritudo, non substantia hujus mundi præterit. Sed ipsa substantia elementorum pertinet ad mundi perfectionem. Ergo elementa non consumuntur secundum suam substantiam.

Præterea. Illa finalis purgatio, quæ fiet per ignem, respondebit primæ purgationi, quæ facta est per aquam. Sed illa non corrumpit elementorum substantiam. Ergo nec illa quæ fiet per ignem corrumpit.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Ulterius. Videtur quod nec omnia elementa per illum ignem purgabuntur. Quia, ut jam dictum est, ignis ille non ascendet, nisi quantum ascendit aqua diluvii. Sed aqua diluvii non pervenit usque ad sphaeram ignis. Ergo nec per ultimam purgationem elementum ignis purgabitur.

2. Præterea. Apoc. xxi. dicit Glossa super illud, *Vidi cælum novum etc.* Immutatio aeris, & terræ, dubitabile non est quin per ignem fiat; sed de aqua (3) dubitatur, nam purgationem in seipsa habere creditur. Ergo ad minus non est certum quod omnia elementa purgentur.

3. Præterea. Locus qui est perpetuæ infectionis, nunquam purgatur. Sed in inferno erit perpetua infectio. Cum ergo infernus intra elementa collocetur, videtur quod non totaliter elementa purgentur.

4. Præterea. Paradysus terrestris in terra continetur. Sed ille non purgabitur per ignem: quia nec etiam aquæ diluvii illud ascenderunt, ut Beda dicit, & habetur in II. Sent. dist. xxvii. Ergo videtur quod non totaliter omnia elementa purgentur.

Sed contra est Glossa supra inducta, quæ habetur II. Petri ult. quod quatuor elementa ignis ille absumet.

In IV. Sent. Tom. V.

(1) Al. interim. (2) Nicolai quod I. Corinth. vii. super illud. *Præterit figura hujus mundi,* dicit Glossa: Pulchritudo &c. *Ad marginem vero:* Interlinealis nempe summam tantum ex Ambrosii suppositio commentario. (3) Al. dubitabatur, natura purgationem.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam quæstionem, quod purgatio mundi ad hoc est ut removeatur à corporibus dispositio contraria perfectioni gloriæ, ut supra dictum est; quæ quidem perfectio est ultima rerum consummatio: & hæc quidem indispositio in omnibus corporibus invenitur, sed diversimode in diversis. In quibusdam enim invenitur indispositio secundum aliquid inhærens substantiæ ipsorum, sicut in istis corporibus inferioribus, quæ per mutua mixtionem decidunt à propria puritate. In quibusdam vero corporibus invenitur indispositio non per aliud substantiæ eorum inhærens, sicut in corporibus cælestibus, in quibus nihil invenitur repugnans ultimæ perfectioni universi, nisi motus, qui est via ad perfectionem: nec motus quilibet, sed localis tantum, qui non variat aliquid quod intrinsicum sit rei, ut substantiam, aut quantitatem, sed solum locum qui est extra rem. Et ideo à substantia cæli superioris non oportet quod aliquid removeatur: sed oportet quod motus ejus quietetur. Quietatio autem motus localis non fit per actionem alicujus contrarii agentis, sed per hoc quod motor desistit à movendo: & ideo corpora cælestia nec per ignem, nec per alicujus creaturæ actionem purgantur; sed ipsa eorum quietatio sola voluntate divina accidens eis, loco purgationis erit.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut dicit Augustinus XX. de civ. Dei cap. xxi. verba illa Psalmi intelligenda sunt de cælis aereis, qui purgabuntur per ignem ultimæ conflagrationis. Vel dicendum, quod si etiam de superioribus cælis intelligatur, tunc dicuntur perire quantum ad motum quo nunc continue moventur.

Ad secundum dicendum, quod Petrus se exponit de quibus cælis intelligat. Præmiserat enim ante verba inducta quod cæli prius & terra per aquam perierant, qui nunc sunt eodem verbo repositi, igni reservati in diem iudicii. Illi ergo cæli per ignem purgabuntur qui prius aqua diluvii sunt purgati, scilicet cæli aerei.

Ad tertium dicendum, quod ille labor, & illa servitus creaturæ qui corporibus cælestibus ab Ambrosio (Ambrosiastro, ut sup.) attribuitur, nihil est aliud quam vicissitudo motus, ratione cuius temporibus subiunguntur, & defectus ultimæ consummationis, quæ finaliter in eis erit. Ex culpa etiam demonum cælum empyreum infectionem non contraxit, quia peccando statim de cælo expulsi sunt.

SOLUTIO II.

Ad secundam quæstionem dicendum, quod circa hanc quæstionem multiplex est opinio.

Quidam enim dicunt, quod omnia elementa manebunt quantum ad materiam; omnia autem mutabuntur quantum ad imperfectionem; sed duo eorum retinebunt propriam formam substantialem, scilicet aer, & terra; in duobus vero, scilicet igne, & aqua, non remanebit forma substantialis eorum, sed mutabuntur ad formam cæli: & sic tria elementa, scilicet ignis, aer, & aqua cælum dicentur, quamvis aer retineat eandem formam substantialem quam nunc habet, quia nunc etiam cælum dicitur. Unde

Pp 2